

NOI CONTRIBUȚII LA HIDRONIMIA DACIEI ANTICE: IDENTIFICAREA GEOGRAFICĂ ȘI DESCIFRAREA ETIMOLOGICĂ A HIDRONIMULUI „AURAS” (HERODOT, ISTORII, IV, 49)

Dominuț I. Pădureanu

Dintre scriitorii antichității, primii care au venit în contact cu strămoșii noștri și au scris despre ei, au fost scriitorii greci.

Primul, atât cronologic, cât și prin volumul și valoarea informațiilor furnizate, rămâne „părintele istoriei: HERODOT” (490/485-425 î.e.n.).

Născut în orașul Halicarnas (pe coastele Mării Egee, în Asia Mică), el și-a trăit cea mai mare parte a vieții la Samos.

A călătorit mult, iar „Istoriile” sale (9 cărți) – lucrare care-i încununează întreaga activitate – înglobează multe din rezultatele acestor călătorii.

„Istoriile” sale au fost traduse în românește, mai întâi de către Eustratie logofătul (1645) – traducerea, păstrată mult timp la mănăstirea Coșula-Botoșani, văzând lumina tiparului prin grija lui Nicolae Iorga –, apoi de către D. I. Ghica și, în fine, de către Felicia Vanț-Ștef (1984).

Herodot, după cum singur mărturisește, a obținut cea mai mare parte a informațiilor despre strămoșii noștri „de la elinii care locuiesc pe țărmurile Helespontului (Dardanelelor - n.n.P.D.) și ale Pontului Euxin”¹.

În călătoriile sale în zona Mării Negre, a ajuns doar până la Olbia și Bosphorul Cimerian².

În „Istoriile” sale, bogate în știri de o mare diversitate despre geto-daci și spațiul lor geografic, un loc aparte îl ocupă referirile la hidronimia Daciei antice.

Dintre râurile acesteia, el pomenește: Istru, Maris, Porata, Tiarantos, Araros, Naparis, Ordessos, Atlas, Tibisis și **Auras**³.

Singurul dintre acestea, neidentificat geografic cu certitudine și neexplicat etimologic până în prezent, este Auras (Αύραξ).

Iată pasajul în care acest hidronim apare consemnat: „Alte trei mari râuri – Atlas, Auras și Tibisis – coboară de pe culmile munților Haemos (Haimos – Αἴμος) și, luând-o spre miazănoapte (sic!), se varsă în Istru”⁴.

1. Herodot, Istorii, IV, 95.

2. Vezi: Alexandru P., Călătoria lui Herodot la Marea Neagră, în: „Pontica” (Constanța), 11 (1978), p. 27-34; Nicolae Lascu, Călătorii și exploratori în antichitate, București, 1986, p. 102-109. Olbia - antica Borysthenes - era cea mai nordică și cea mai bogată dintre coloniile grecești timpurii, așezată pe malul drept al Bugului, aproape de vărsarea acestuia în Marea Neagră (n.n. P.D.)

3. Herodot, op. cit., IV, 48, 49.

4. Idem. București, 1984, p. 207. Pentru traducerea pasajului în limba română, vezi (și): Izvoare privind istoria României, Vol. I, București, 1964, p. 33.

El așează aceste ape în mod greșit în dreapta Dunării, ca izvorând din Munții Haemus (astăzi Stara Planina – Munții Balcani), în realitate ele izvorând din stânga fluviului. El greșește - uneori - doar în ceea ce privește obârșia, direcția de curgere sau locul de vărsare al unor râuri, nu însă și în ceea ce privește denumirea lor, fapt pe care îl relevăm tot cu un pasaj din „Istории”: „Râul Maris (Μάρης) izvorăște din țara agatârșilor și se varsă și el în Istru”⁵ (ori astăzi fapt arhicunoscut-Mureșul se varsă în Tisa!...).

Căutând cauzele acestor confuzii și greșeli, A.D. Xenopol a emis părerea că Herodot „a fost să fie rău informat... fie că a înțeles greșit lămuririle ce i s-au dat asupra cursurilor râurilor (...)”⁶.

Despre informatorii săi (greci) B.P. Hașdeu scria că i-au furnizat și unele informații confuze⁷, iar Vasile Pârvan conchidea că ei „nu erau în măsură să cunoască la Oblia toată realitatea (...) din regiunea getică”⁸.

În ciuda unor minusuri, explicabile totuși, care nu modifică fondul problemei pe care o abordăm, Herodot rămâne-după cum subliniază istoricul John Boardman-“ singurul nostru izvor literar de valoare reală. Trebuie să fim recunoscători că o parte atât de mare din opera sa ni s-a păstrat, recunoscători pentru curiozitatea și interesul său față de ținuturile din afara Greciei”⁹.

Deși a fost pomenit în urmă cu două milenii și jumătate (sec. V î.e.n.), **hidronimul Auras nu a fost nici identificat geografic și nici explicat etimologic**, ceea ce nu înseamnă că nu au lipsit încercările în aceste direcții.

Schafarick, Kolster și Goos, l-au identificat cu Jiul, Gatterer cu Siretul, Hansenius cu Someșul, iar Gr. G. Tocilescu (care a plecat de la opiniile lui Rawlinson) cu Drista¹⁰.

După părerea dr. Marin Popescu-Spineni (1978), „**Auras rămâne neidentificabil!**”¹¹ Formularea – în ciuda prestanței științifice a autorului – ni se pare mult prea categorică, multe alte hidronime dacice aflate la un moment dat în situații similare și descifrate în cele din urmă, pledând pentru reversul ei!...

În identificarea corectă a acestui hidronim – după părerea noastră – ,un prim pas l-a făcut mai sus pomenitul Hansenius care, prin modul cum a procedat, ne-a reamintit faptul – subliniat cu atâta relevanță de istoricul Ioan Bogdan – că „în istoriografie, mai mult decât în orice știință, erorile sunt greu de evitat; ca să ajungi însă la adevăr trebuie să ai curajul de a le săvârși și dorința statornică de a le îndrepta”¹². Amendându-și opțiunea inițială, Hansenius a afirmat că Auras ar putea fi un afluent al Mureșului¹³.

5. Greșeala apare și la Strabon (Geografia, VIII, 3, 13).

6. A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, Editura a III-a, Vol. VIII, București, 1925, p. 29.

7. B.P. Hașdeu, *Istoria critică a românilor*, București, 1984, p. 297.

8. Vasile Pârvan, *Dacia. Civilizațiile antice din țările carpato-danubiene*. Ed. a V-a, revăzută și adnotată, București, 1972, p. 66.

9. John Boardman, *Grecii de peste mări*, București, 1988, p. 66.

10. Gr. G. Tocilescu, *Dacia înainte de romani*, București, 1880, p. 48 (n. 45).

11. Dr. Marin Popescu-Spineni, *România în izvoare geografice și cartografice. Din antichitate până în pragul veacului nostru*, București, 1976, p. 13.

12. Apud: „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol” (Iași), XXI, 1984, p. 561.

13. Apud Gr. G. Tocilescu, op. cit. p. 48 (n. 95).

Marile cursuri de apă ale spațiului carpato-danubiano-pontic avându-și descifrate corespondentele antice greco-latine, Auras, logic, putea desemna un râu mai mic, dar foarte cunoscut, sau, un afluent al unui râu mai mare.

Pentru ca Herodot să rețină și să pomenească acest râu (afluent), aparținător sistemului hidrografic al Mureșului, acesta trebuia să aibă o serie de particularități apte să capteze și să rețină interesul grecilor de pe țărmurile Pontului Euxin. Dintre afluenții Mureșului, singurul care, logic, putea reține atenția acestora, era Râul „de aur” (Arieșul zilelor noastre): era cel mai important râu al Munților Apuseni, aceștia, la rândul lor, munții cei mai bogați în aur din Dacia și printre cei mai bogați în acest metal din Europa; era cel mai important afluent al Mureșului-râu aurifer pomenit în legătură cu agatârșii¹⁴ (atât de celebri pentru opulența lor auriferă, pentru obiectele de aur pe care pe purtau, ei nefiind străini de aurul Apusenilor!); era râul cel mai bogat în aur aluvionar (nisip aurifer) din Apuseni, din Dacia, printre cele mai bogate în aur aluvionar din Europa.

Ipoteza lui Hansenius o vom întâlni (prelucrată?) și la unii specialiști români, care vor face – cu sau fără voie! – un pas înainte, pas pe care însă n-1 vor argumenta istoric, geografic sau lingvistic, asupra căruia, după simpla formulare, nu vor mai reveni!

Nicolae Densușianu, în cunoscuta lucrare „Dacia preistorică” (1913), consemna că, **„Arieșul pare a fi același râu, care la Herodot (IV, 49) figurează sub numele de Auras”**¹⁵. Aceeași opinie (s-ar părea o reluare de la istoricul citat!) o va susține și Victor Stanciu (1942)¹⁶.

„Cheia” care poate duce atât la identificarea sa geografică, cât și la explicarea sa etimologică, o reprezintă – după opinia noastră – **aurul aluvionar al acestui râu aurifer, denumirea metalului galben, respectiv etimonul „aur”**.

Metodologic, trebuie să se plece de la explicarea etimologiei și sensului formei „Auras”, urmărirea formei și sensului sub care a trecut în latină apoi, prin filierea greco-latină, în daco-romană și română, descifrarea raporturilor dintre denumirea greacă, latină și română (formă, sens/înțeles și continuitate), modul în care el reflectă principala particularitate și bogăție a acestui râu – aurul aluvionar, mereu mai abundent, pe măsură ce coborâm în timp.

Din punct de vedere teoretic, pentru ca etimologia să fie convingătoare, ea trebuie să fie posibilă (lingvistic), probabilă (istoric) și verosimilă (sub aspectul motivării socio-geografice).

În acest context, ne putem pune (și) întrebarea dacă nu cumva denumirea greacă, citată de „părintele istoriei”, nu este o preluare (traducere) a unei denumiri locale, traco-dacice?...

O atare posibilitate (cel puțin teoretic) nu trebuie exclusă!

14. Herodot, op. cit., IV, 48, 49, 100, 102-117.

15. Nicolae Densușianu, Dacia preistorică, București, 1913, p. 492 (n. 3).

16. Victor Stanciu, Aurul Daciei și Imperiul roman. Timișoara, 1942, p. 83.

Aceasta cu atât mai mult cu cât în a doua jumătate a mileniului I î.e.n. – deci și pe timpul lui Herodot –, traco-daca, frigiana, vechea macedoneană, ilira și greaca, alcătuiau o unitate lingvistică.

Pentru această opțiune pledează și faptul că Herodot (informatorii săi) nu au creat hidronimele (dacice) citate, ei preluându-le de la autohtoni, transmitându-le mai apoi (mai mult sau mai puțin exact) lui Herodot, care le-a consemnat în „Istoriile” sale.

Denumirea greacă „Auras”, reflectă principala bogăție a acestui râu (exploataată continuu, din antichitate până în zilele noastre), ea având la bază etimonul „aur” – atât de vizibil!... – dar neexplicat corect!

În favoarea opiniilor noastre pledează (și) cele 41 de denumiri (mai importante și des utilizate neavând pretenția că este exhaustivă) sub care apare acest râu în lucrările, studiile, articolele și documentele cu caracter istoric, geografic, geologic, cartografic, filologic, etnografic, economic ș.a.: **Aervasser, Anieș, Aragas, Aragnauis, Aragnes, Araines, Aramas, Aran, Aranas, Aranias, Aranyas, Aranyaas, Aranijafw, Aranos, Aranyos, Arăniaș, Arănieș, Areniaș, Arevasch, Ariași, Ariesiu, ARIEȘ, ARIAȘ, Aurar, Aurarius, Aurarul, Aurarus, Aurata, Aurati, Auratus, Aureus, Aurieș, Crisola, Chrysolas, Chrysolor, Chrysoloris, Doree, Guldin, Oronos, Ornyos, Zlato.**

Traduse în românește (cele la care este cazul), denumirile citate au înțelesul: (râu) „de aur”, „cel de aur”, „auriu”, „care cară aur”, „nisipul său aduce aur”, „bogat în aur”, care „conține cel mai mult aur” etc; indiferent de limbile în care apar atestate, la baza tuturor formelor stă etimologul „aur” (în peste 70% din cazuri el apare direct, fiind foarte vizibil, iar în celelalte situații, în traducere).

Să se fi abătut grecii de la această „regulă” (realitate)?

Nu credem! Dimpotrivă, elementele certe, asociate cu deducții logice, pledează pentru faptul că tocmai grecii au încetățenit-o, ea perpetuându-se apoi în timp!

Iată în continuare opiniile noastre privitoare la hidronimul „Auras” (Αύρας), citat de Herodot.

În greaca care și-a scris el „Istoriile”-le, exista un termen frapant ca formă, însă diferit ca sens: $\alpha\upsilon\rho\alpha, \alpha\zeta(\eta)$ [$\alpha\omega$] însemnând „suflare, adiere de vânt, vântușor răcoros de dimineață, abur de râu sau de mare”¹⁷. Termenul grec citat, a stat la baza cuvântului latin „aura,-ae”, acesta având înțelesul (aproiat celui grec) de „adiere, vânt ușor, suflare, briză”, dar și pe cel de „licărire, scânteiere”¹⁸.

Este absolut sigur că termenul grec de mai sus nu a putut sta la baza hidronimului „Auras”!

Nici „Χρυσος” (Chrystos), unul dintre cuvintele cu care grecii desemnau aurul – în ciuda afirmațiilor noastre anterioare –, nu a putut genera forma

17. Dicționar elino-romanes. Vol. I, București, 1864, p. 377.

18. Vezi: P. Chantraine, Dictionnaire étimologique de la langue grecque. Histoire de mots. Vol. I (A-K), Paris, 1968, p. 142; Lateinisches Etymologisches J. B. Hofmann, Erster Band, A-L, Heidelberg, 1938, p. 85; G. Guțu, Dicționar latin-român, București, 1963, p. 125; Félix Gaffiot, Dictionnaire illustré latin-français, Paris, 1934, p. 191.

hidronimică „Auras”! El a stat însă la baza hidronimului Krisos (Cris) și Crisola, toponimului Chrysopolis („orașul aurului” – Alba Iulia), denumirii „crisolipsii” (spălătorii de aur), denumirii „chrysoforoi” („culegători de aur” – cum îi numea același Herodot pe agatârși).

În greaca epocii lui Herodot, exista încă un termen cu care se desemna aurul, respectiv „Ἀύρον(τὸ)”¹⁹, o expresie poetică care nu credem să-i fi fost străină celebrului istoric și scriitor al antichității. (Prezența în limba greacă a mai multor termeni – cuvinte – cu care se desemna aurul, se explică prin faptul că până în secolul al IV-lea î.e.n. în Grecia nu a existat o limbă unică, ci mai multe dialecte).

Termenul grec „Ἀύρον” a stat la baza termenului latin „aurum”, iar acesta, la rândul-i, la baza termenului „aur” din limba română²⁰.

În latină „v” grecesc a fost notat cu „u”, fapt ce dovedește că avem de-a face cu un împrumut vechi în latină, deja în uz (popular) în momentul cuceririi unei părți a Daciei de către romani (106).

Secvența grafică „ov”(Ἀύρον+ov), nota un diftong care, cu timpul, a devenit „u”: > Ἀύρον(Ἀύ+ov > Auru (Aur+u) > Aurum (Auru+m).

Puținele și sporadicele încercări (anterioare) de explicare a etimologiei hidronimului „Auras”, s-au apropiat tulburător de mult de realitate, ajungându-se chiar la etimonul „aur”, care a fost tradus însă cu alte înțelesuri decât cel de „aur” (metalul galben), scăpându-se din vedere că în antichitate (și multe secole după aceea) principala „sursă” de obținere a aurului, au constituit-o apele (râurile și nisipurile lor) aurifere.

D. Decev a susținut că „Auras” provine din vechi nordicul „aurr”, acesta având înțelesul de „umiditate, apă”²¹. M. Vasmer (1924) și A. Sobolevski (1927), au fost de părere că hidronimul Auras provine din radicalul indoeuropean *uer-, *auer-, acesta însemnând „a umezi, ud”²². Tomaschek îl deriva din zendicul „aurva” (<vechi indianul/sanscritul „arva”), cu sensul de mai sus. Pentru el, precum și pentru alți specialiști, la baza hidronimului Auras a stat etimonul „apă” (sau altele, dar legate de acest element natural), și nu „aur” (respectiv prețiosul metal galben).

Cuvântul/termenul grec „Ἀύρον” („aur”) a stat la baza hidronimului pomenit de Herodot – „Auras” (Ἀύραξ), cu înțelesul (Râul) „de aur” – , la baza cuvântului/termenului latin „aurum” – care a generat formele adjectivele latine ale acestui hidronim, respectiv Aureus, Aurarius, Aurarus, Aurata, Aurati, Auratus –, precum și (prin intermediul limbii latine) la baza cuvântului/termenului românesc „aur”, respectiv formelor Arieș, Ariași, Arieșiu, Arieș, Aurar, Aurarul ș.a.

De o intuiție deosebită – în legătură cu raporturile dintre formele (hidronimele) Arieș-Aureus (atestat la anul 1075, în cel mai vechi document medieval privitor la Transilvania) – Auras, – a dat dovadă istoricul Nicolae

19. Dicționar elino-romanesc... op. cit., p. 377.

20. Ibidem. Păstrarea unor cuvinte vechi, de origine latină, doar la nord de Dunăre (aur < aurum, păcură < picula; ș.a.), demonstrează continuitatea neîntreruptă a populației autohtone, daco-romane și după retragerea aureliană.

21. Apud I.I. Russu, *Limba traco-dacilor*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, 1967, p. 225.

22. Apud Nicolae Densușianu, op. cit., p. 492 (n.3).

Dușianu, care a formulat două ipoteze (interdependente asupra cărora, după formulare, nu a mai revenit niciodată!): „Arieșul pare a fi același râu, care la Herodot (...) figurează sub numele de Auras”, respectiv că Arieșul este „corespunzător cu latinul Aureus”²³.

Dacă Arieș = Auras, respectiv Arieș = Aureus, rezultă, logic, că Arieș = Auras, că deci Arieș < Aureus < Auras!

Ipoteza Arieș < Aureus < Auras – toate trei formele plecând de la aurul aluvionar al râului, de la etimonul „aur”, toate cu înțelesul (râul) „de aur” – este întărită și de o altă realitate (lingvistică): rom. „aur” < lat. „aurum” < gr. „Άρρον”.

Iată, în continuare, transformările lingvistice (fonetice) care au avut loc și care pledează în favoarea susținerilor noastre, potrivit cărora (și) hidronimul românesc Arieș ne-a parvenit – ca atâtea multe alte hidronime ale spațiului carpato-danubiano-pontic –, de la strămoși, prin filieră greco-latină.

Considerațiile noastre lingvistico-istorice, pleacă de următoarele premise: gr. Άρρον > lat. aurum > rom. aur; Άρρον > Auras, aurum > Aureus, aur > Arieș.

Transformărilor lingvistice propriu-zise le adăugăm unele (succinte) precizări și exemple, apte să contribuie la o mai corectă înțelegere a opiniilor noastre:

1. Άρραξ > Aureus – ca urmare a faptului că vocala scurtă „a”, neaccentuată, din limba greacă, a dat în limba latină vocala scurtă „o” care, la rândul ei, s-a diftongat în „eu”. Ca urmare a acestor transformări lingvistice (a>o>eu), a rezultat: Άρραξ (Auras) > Auros > Aureus.

Sufixul grec „os” > sufixul latin „us”, sufixul „eus” atașat etimonului „aur” (<aurum), dând forma adjectivală „Aureus”, cu înțelesul (râul) „de aur”.

Trecerea hidronimului grec Auras în limba latină, sub forma Aureus, a fost rezultatul influenței profunde pe care a avut-o limba greacă asupra lexicului limbii latine, latina apelând nu odată fie la împrumutul direct, fie la calculul lingvistic, la traducerea termenilor grecești, cu respectarea integrală a sensului lor. Aceste traduceri puteau respecta atât forma cât și sensul termenilor grecești (Aureus<Auras ambele cu înțelesul de râul, „de aur”), sau numai sensul (înțelesul) lor („chrysoforoi” adică „culegători de aur” – cum îi numea Herodot pe agatârși – a devenit în latină „aurileguli”, cu același înțeles – termenul fiind folosit de către vecinii dacilor, pentru a sublinia una dintre ocupațiile definitorii ale acestora).

2. Aureus > Areus – ca urmare a faptului că diftongul „au”, inițial și neaccentuat, a fost tradus cu timpul, prin disimilare, cu „a” – ca în exemplele: ausculto > ausculto > rom. ascult; agustus²⁴ > agustus > rom. (popular) agust.

Latina daco-romană, scrie Ion Coteanu, nu a cunoscut diftongul „au”²⁵, ceea ce conduce la concluzia că fenomenul citat (au>a) era, la începutul erei noastre, un fapt împlinit, el răspândindu-se în noua provincie romană, cel mai târziu odată cu sosirea primilor reprezentanți ai victoriosului Imperiu Roman²⁶.

23. Ibidem.

24. CIL, III 9610, CIL IV 2124.

25. Ion Coteanu, Originile limbii române, București, 1981, p. 32.

26. H. Mihăescu, Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului roman, București, 1960, p. 78.

Fenomenul în discuție poate fi întâlnit (și) în „Psaltirea șcheiena” în „Apostolul” scris de popa Bratul²⁷, precum și în limba albaneză²⁸, într-un exemplu apropiat: lat. aurum > alb. ar [a(u)r]; ș.a.

3. Areus > Ares – ca urmare a procesului de monoftongare, în urma căruia eu > e.

4. Ares > Aries – ca urmare a faptului că „e” muiat, a suferit un proces de diftongare, dând în pronunția populară „ie”, ca în exemplele: mēle > mjela > mjare > mjere; ferrum > fierru > fier; ș.a. Transformarea e > ie, precum și diftongarea altor vocale, este apreciată de către specialiști ca o tendință romanică „caracteristică aspectului vorbit, popular”²⁹.

În legătură cu diftongarea în discuție, specialiștii români au emis mai multe puncte de vedere. G. Ivănescu a opinat că fenomenul a fost impus de substratul traco-dac³⁰. Haralambie Mihăescu susține că această inovație s-a răspândit în provinciile dunărene în secolul II, pentru Dacia apelând la un exemplu chiar din Țara Moșilor, respectiv tăblița cerată – de la Alburnus Maior (Roșia Montană) – nr. VIII, datând din anul 159: fenestris > fienestris³¹. Ion Coteanu, datează diftongarea e > ie pe la sfârșitul secolului III-secolul IV, susținând că exemple (dovezi) concludente în acest sens nu sunt³². Emanuel Vasiliu, după ce a susținut că diftongul „ie” este moștenit din faza romanică, că fenomenul a fost general în daco-română, conchide „se pare că preiotarea este un stadiu român, comun”³³.

5. Arieș > Arieș – ca urmare a faptului că „s” a devenit șuierătoare „ș”, ca în exemplele: caseus > caș, resina > rășină, camisia > cămașă; ș.a.

Auras > Aureus > Ares > Aries > Arieș – iată o ipoteză în premieră, pe care o supunem atenției specialiștilor (și, deopotrivă, publicului larg), pentru judecare și – eventual – completare.

Hidronimul „Arieș” a ajuns până în zilele noastre prin filieră greco-latină³⁴ la baza originii sale stând aurul aluvionar, denumirea acestui material prețios, respectiv etimonul „aur”.

Perpetuarea lui în timp, pe parcursul a mai bine de două milenii, constituie un (nou) argument (istorico-lingvistic) care, asociindu-se multor alte dovezi scrise și arheologice, probează continuitatea poporului român și a limbii sale, pe străvechiul pământ românesc al Transilvaniei, iar în cadrul acesteia, în mioritica „Țară” a moșilor, denumită – cu o inspirată metaforă – „diadema de aur” a Transilvaniei!

27. Apud G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, Iași, 1980, p. 201.

28. Al. Rosetti, *Istoria limbii române*. I. De la origini până în secolul al XVII-lea. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, 1978, p. 115.

29. *Tratat de dialectologie românească*, Craiova, 1984, p. 625.

30. G. Ivănescu, op. cit., p. 124.

31. H. Mihăescu, op. cit., p. 272.

32. Ion Coteanu, op. cit., p. 38.

33. Emanuel Vasiliu, *Fonologia istorică a dialectelor dacoromane*, București, 1968, p. 68.

34. Și nu maghiară, cum a susținut: B.P. Hașdeu, *Etymologicum magnum Romaniae*. Vol. I, București, 1972, p. 364; Nicolae Drăganu, *Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomastice*, București, 1933, p. 59; ș.a.

Referindu-se la zona Munților Apuseni, implicit la „inima” acestora, la Țara Moșilor, Ernst Gamillscheg conchidea, cu adânc temei (1940) că: „Atât numele de locuri cât și cele de râuri (n.n.P.D.) confirmă aici continuitatea Românilor”³⁵, faptul că nu se poate vorbi niciodată de un hiat etnic în Transilvania³⁶.

Cine a transmis, din antichitate, până în zilele noastre, hidronimele antice (inclusiv cel care face obiectul acestui studiu)?

Răspunzând acestei întrebări, dar și celor care se străduiau să demonstreze o altă sorginte și filieră decât cea firească, logică, istoricul A.D. Xenopol conchidea: „Ele au trebuit să fie transmise din gură în gură, din neam în neam, pentru a ajunge aproape neschimbate până în zilele noastre. Care alt popor a putut îndeplini această transmitere decât acela ce a venit în legătură cu ambele vremi, acele trecute și acele prezente”³⁷.

35. „Auch die orts-und Flussnamen diesses Gebites bestatigen hier die Bodenständigkeit der Rumanen”. Ernst Gamillscheg, *Über die Herkunft der Rumanen*, Berlin, 1940, p. 15. Vezi și: Simion Mehedinți, *Ce este Transilvania?*, București, 1940, p. 31.

36. Vezi: Emil Petrovici, *Dovezile filozofice ale continuității*, în: „Transilvania”, Nr. 3, 1943, p. 11 ș.a.; Idem, *Continuitatea daco-romană și slavii*, în: „Transilvania”, 73, 1942, Nr. 11-12, p. 868; Nicolae Stoicescu, *Continuitatea românilor*, București, 1980; N. Stoicescu, I. Hurdubețiu, *Continuitatea daco-românilor în istoriografia română și străină*, București, 1984, ș.a.

37. A.D. Xenopol, *op. cit.*, p. 231. Vezi și: Timotei Cipariu, *De latinitatea limbii române*, în: „Archiv pentru filologia și istoria”, 1869, XXII, p. 430.

NEW CONTRIBUTIONS AT THE ANCIENT HYDRONIM OF DACIA: THE GEOGRAPHICAL AND ETYMOLOGICAL IDENTIFICATION OF THE HYDRONIM „AURAS” (HERODOT, HISTORIES, IV, 49)

Abstract

This study is the first attempt in historical literature to a geographical and etymological identification of the hydronim „AURAS” (Ἀύραξ) mentioned by HERODOT (HISTORIES, IV, 49) two and a half millenaries ago, the only from hydronims of ancient Dacia cited by „father of history” which remained unidentified and raveled.

Re-estimating with impartiality and critical observation the few opinions and assumptions formulated till now using a large range of historical, linguistical and ethnographical arguments as well as valuable judgements and analogies, the author proves that antique AURAS is nowadays ARIES and that all the names given to this river (over 41-met in historical documents), beginning with AURAS and ending with ARIES have at the outset the same word „aur” („gold”) reminding the alluviar gold from the river the meaning of all the names is „The Golden River”.

ARIES – „The Golden River” – as a basic meaning as well as figurative has been used as a hydronim so far by the greek and latin way (AURAS > AUREUS > ARIES) the evolution in time of this hydronim is an extra prove supporting the theory of Romanians' sedentarism and continuity in ȚARA MOȚILOR provance named with a well – inspired metaphor – „the golden tiara” of Transylvania.